

Tulles Ribe

Af Johanne Edelberg

"Tulle", hvis erindringer om barndommen og barndomsbyen Ribe bringes her, var døbt Johanne Fraas, og var datter af overlærer ved Ribe Kathedralskole Johann Philip Christopher Fraas (1842-1902) og hustru Ida Caroline Emilie, født Fenger (1846-1920). Moderen blev ved sine forældres død optaget i huset hos en fjern slægtning, biskop Balslev i Ribe. Faderen blev senere udnævnt til rektor ved Nykøbing Kathedralskole. Datteren blev født den 5. september 1877 i en lejlighed i den gamle bisperesidens "Tårnborgh" og døbt med navnet Johanne Fraas. Der var endnu et barn i familien - broderen Ove.

Johanne blev gift med sin fætter, Johannes Edelberg, der var ingeniør ved københavnske gasværker. Hun fødte tre sønner: Morten, Knud og Lennart. De to sønner vendte i voksenalderen tilbage til deres mors fødeby. Morten som stiftamtmand og Lennart som lektor ved Ribe Kathedralskole. Knud blev læge i Odense.

Erindringerne er formodentlig udarbejdet i årene 1949-1951, men blev aldrig fuldendt, idet Johanne Edelberg døde i november 1951.

Forfatterinden gjorde i indledningen rede for planerne for erindringerne, og vi kan her se, at kun fem ud af 11 planlagte perioder af hendes liv er beskrevet. Det første kapitel redegør for forfædrene, og rummer morsomme træk at livet i sjællandske præste- og proprietærgårde.

Her bringes imidlertid det livfulde - og til tider skarpe - kapitel om barndommen i Ribe. Samtidig er det et dejligt billede af den gamle stad. Især et billede af livet blandt "de lærde".

Ved udarbejdelsen har Knud Edelberg, Odense, været behjælpelig med supplerende oplysninger. Byhistorisk Arkiv, Ribe, har velvilligst stillet en del illustrationer til rådighed.

Søren Mulvad

Johanne Fraas, ca. 12 år gammel. Udlånt af Margot Edelberg.

Ribe

Når jeg hører eller tænker "Ribe", er det noget lignende, som når man tænker "hjem". Så ser man hele sceneriet, først og fremmest Domkirken; åh, hvor kiggede vi længselsfuldt efter det første glimt af Domkirken, når vi som små kom hjem fra sommerferie, som den gang varede sådan noget som 100 år, - og så længtes man. Længtes - og så i Bramming kunne vi skimte et glimt af Domkirken. Og så kom vi over i et andet tog, hvor vores kære ven og nabo, Thyge Clausen var konduktør. Det var indledningen til Ribe - forsmagen. Og så gik længslen over i henrykkelse.

Men jeg vil begynde med begyndelsen. Eller rettere: Tiden jeg ikke var og tiden jeg ikke kan huske.

Mor mistede sin far, da hun var ca. 13 år, og så flyttede hendes mor med alle børnene ind til København og boede på hjørnet af Nørrebrogade og Dosseringen. Om den tid har jeg kun hørt lidt. F.eks. at den yngste sov i en kasse under klaveret. At de ældste bidrog til hjemmets underhold ved at undervise. Bl.a. underviste flere af dem Skat-Rørdams børn, også i sang. At de én gang havde tyfus alle sammen på en gang, så mor, der var den eneste raske, måtte passe hele menageriet, samt at mormor mistede alt sit hår, og at det kom igen som sorte krøller. Jeg var jo barn, da jeg hørte om dette, og derfor er det måske ikke så underligt, at det jeg særlig hæftede mig ved, angående den bopæl, var, at der ovenpå boede en brændevinsbrænder Kado-vius, der havde en meget overtroisk husbestyrerin-de, som fortalte, at hun havde drømt en drøm, (drømmen husker jeg ikke) som skulle betyde dødsfald. "Og meget rigtigt", fortsatte hun, "det første jeg så i morges, da jeg kom ned, var en død rotte".

I de år fik min morbror Peter sin embedseksamen, og gik straks ud til en streng onkel, for at berette om det gode resultat. Han sagde derfor straks: "Jeg har fået laud". Onklen, der var lidt tunghør,

udbrød: "Er du blevet forlovet?" (Dengang udtaltes det forlovved). "Ja, det er jeg også", sagde morbror Peter, og det var med Jessine Dorph-Petersen, sød og yndig. Det er hende og hendes søster Maria, min mors bedste veninde, der sad model til det kendte maleri af Jesus hos Marta og Maria.

Her må jeg indskyde en lille episode. Da jeg en gang som lille var med mor i København, og vi var på visit hos gamle fru Petersen på Norsvej, sagde Marie, gift Winkel og tidligt enke med en søn, til mig: "Ja, du kender jo ikke mig?" "Jo, det gør jeg, for du er mors bedste veninde." Da vi gik, blev der kastet et stykke chokolade ned til mig fra et vindue på 1. sal, og Marie Winkel sagde: "Det ska du ha', for det du sagde "Mors bedste veninde"".

Da mormor døde¹, var mor 24 år tror jeg², og hun kom så over til Ribe Bispegård og blev som en datter i huset. Biskop Balslev var gift de to første gange med 2 af mors mostre, født Boesen. Nu var onkel Carl gift 3. gang, og tante Marie var en dejlig mor at få, når man havde mistet sin egen. Og de to elskelige mennesker var som bedsteforældre for min bror og mig. Der gjorde mor og far altså bekendtskab med hinanden. Men forlovede blev de efter sigende nede i Tårnborghos hos deres gode venner herredsfoged Gjærns. (Hun født Bruhn fra Krogerup).

Vi kom også til at bo i Tårnborghos, ovenpå, til jeg var tre år, men derfra kan jeg kun huske et grønt stribet tapet i sovekammeret, samt hvordan sengene stod, samt at jeg fik fars lillefinger at holde på, når jeg havde drømt ækelt. Jeg har set et par breve fra far til farfar fra jeg var helt lille. I det ene stod der: Dialog ved bordet: "Tunne tan itte li' fist!" "Jovist så, Tulle er en artig pige og spiser fisk ligesom far og mor". "Ja, Tunne spiser osse fisten, men Tunne tan allivel itte li den!" Det andet, eller snarere det første: Tulle holder meget af blomster, men hun ved godt, hun ikke må røre dem. Hun går helt hen til vinduet og strækker fingeren ud, men trækker den hurtigt tilbage igen med et "Næ, næ!".

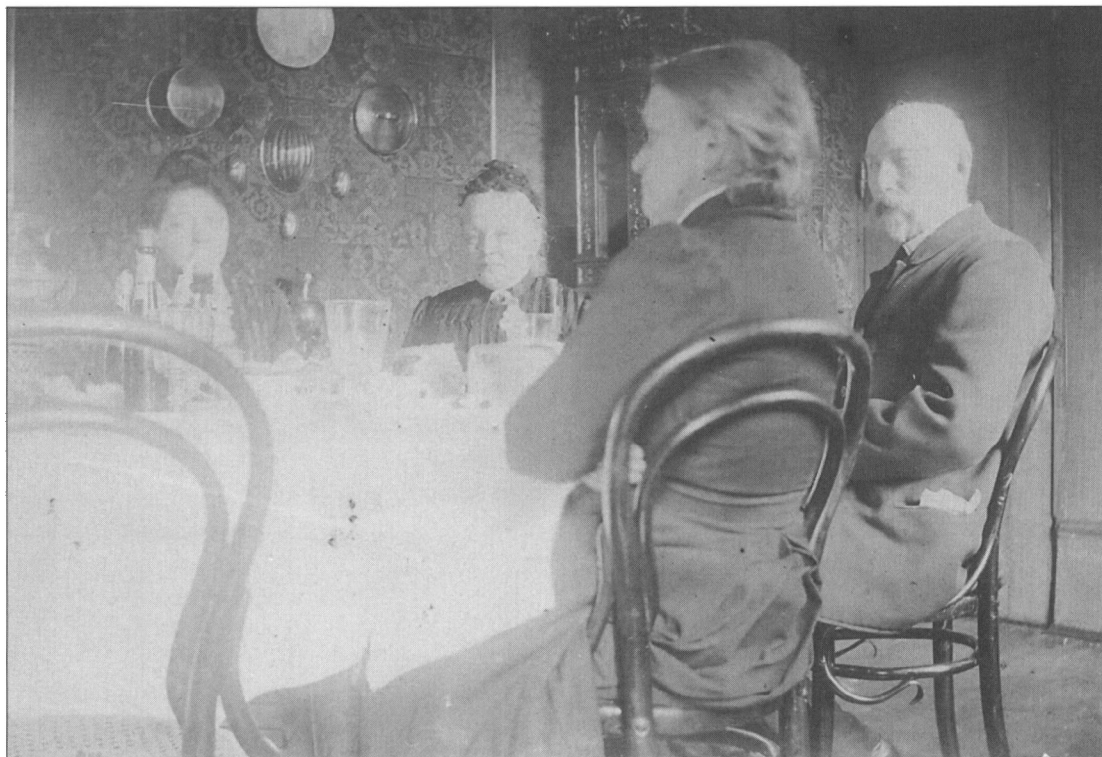

Herredsfoged Gjerner med familie i dagligstuen, mens de boede Skibbroen 27 i et nu nedrevet hus. Fot. 1898. Udlånt af Byhistorisk Arkiv, Ribe.

Far sagde somme tider: *"Du var så sød, da du var lille, lige til du blev så stor at du kunne se over bordpladen"*.

Da jeg var tre år flyttede vi ud i Tangegade. Nu er det navn forandret til Sankt Nikolajgade, det lyder mere gammeldags - det er af hensyn til turisterne. Vi fik en hyggelig stuelejlighed med en yndig have ned til åen. Et af de bedst beliggende huse i Ribe. Men når vi skulle fra dagligstuen ud på das, skulle vi gennem spisestuen, sovekammeret,

køkkenet og køkkengangen, og så var der et mørkt tørvehus ved siden af das. Jeg var en tid mørkeræd, og der var ingen lys på vejen igennem de lokaler. Det var ellers sådan et hyggeligt køkken med et stort komfur, hvor vi fyrede med klyne, jeg tror vi fik i læs på 1000 klyne. Vi havde nogle dejlige piger, som jeg tænker på med ærefrygt og kærlighed. Der var Marie Knudsen, i Ribe kaldet *"Marie Frases"* - en sjov genitivform. Til forskel fra naboen Knud Klausens pige, som hed *"Marie af Knuds"*.

Stiffysikus Kjær i sin spisestue, Porsborg på Torvet i Ribe. Personerne er fru venstre: Fru overlæge Gade, fru konferensrådinde Kjær, frk. Emma Reinsholm, stiffysikus, konferensråd J. J. Kjær. Udlånt af Byhistorisk Arkiv, Ribe

Vores dejlige Marie var et af de bedste mennesker, som jeg har truffet i mit lange liv. Desværre blev hun forlovet med én, som rejste til Amerika, og så måtte hun jo osse af sted. Da vi stod på banegården for at følge hende, kastede hun sig om halsen på mor og bad om at blive. Men mor var ikke egoist, og mente at når det nu var kommet så langt, måtte hun jo hellere rejse. Da hun kom derover, ville fjolset ikke have hende, men så havde hun en fætter, der kørte hende hen til en farmer med fem børn, og de blev så gift og de blev snart velstående. Vi korresponderede til hendes død, da hun var over 80 år. Hun skrev ret hurtigt til mig, at nu kunne Agnete

(Quedens, min bedste veninde. Gift Hage) og jeg, hvis vi måtte, godt komme derover, for nu havde hun fået klaver, og de havde 100 svin.

I et af de sidste breve skrev hun: Din mor spurgte somme tider, når jeg havde vasket eller sådan noget: "Marie, er du nu ikke træt?" Men jeg svarede: "Det ved jeg ikke, hvad er", men nu ved jeg det.

En gang kom Marie og spurgte mor, om hun måtte gå over til vor genbo, stenhugger Mejers om aftenen og spille kort. Mor sagde forbavset: "Men Marie, spiller du kort? Morer det dig?" "Nej", sagde Marie, "men hvis madam Mejer og æ spiller kort med Mejer, så bli'r han hjemme; ellers går

Stiftamtmand Finsen med familie. Haven til Stiftamtmandboligen, Puggårdsgade. Den ældre herre midt i billedet er Stiftamtmand Finsen. Sønnen, lægen Niels Finsen står bagved til højre. Ved hans side, til højre står biskop Balslevs datter Ingeborg, som siden blev gift med Niels Finsen. Forrest med lorgnetter sidder Vilhelm Balslev. Udlånt af Byhistorisk Arkiv, Ribe

han ud og drikker". En anden gang bad hun om hun måtte gå ned i Præstegade om aftenen når hun var færdig, og om hun måtte blive der om natten. Det kunne mor ikke forstå, for vejen var jo så kort. Men Marie sagde: "Det er for at våge over en syg kone, men jeg kommer hjem til den tid, hvor jeg plejer at stå op".

Marie havde en prægtig bror, og han må have haft en forretning, for jeg husker, at Marie forgrædt og ophovnet kom og fortalte, at han var gået fallit. "Åh," sagde mor, "og ham havde du lånt alle dine sparepenge?" (for det havde hun, af de 10 kroner månedlig). "Ja, men det er ikke det jeg græ-

der for, men jeg ved jo ikke endnu om det er en ærlig fallit". Det var det dog, og da hun fik det at vide, strålede hun som en sol og tænkte ikke på sine egne penge. Broderen fik imidlertid en god stilling, først i Jylland, senere i Københavnsafdelingen, og så snart han fik penge, betalte han Marie igen. Ja, sådan var Marie og hendes familie. Gud lønne hende i sit Rige.

Hun havde også en yngre søster, af os alle kaldt "Lillesøster", hun var vist altid hjemme hos moderen i Rejsby, men kom somme tider på besøg, og så havde hun gerne noget med til os børn. Kager, særlig nogle lækre Fjetkager, som slog revner på

kryds og tværs ovenpå og var sprøde, og så nogle store klejner, som slet ikke lignede vores. Til min fødselsdag fik jeg en gang en dukkeseng, som hendes fætter havde lavet med puder og dyner og lagen med blonder, som Marie havde syet, og en natkjole til min dukke med blonder fornedent!!! Det var vel nok toppunktet af flothed. Hele herligheden blev stjålet fra mig, da jeg som 24-årig boede i Vanløsehus, og havde lånt et værelse til pulterkammer. En gang fik jeg til fødselsdag en sukkerskål og til jul en flødekande, begge indeholdende hindbærsyltetøj. Det var højrodt og hvidternet for at drille tyskerne. Jeg har det endnu. Derimod er en pragtfuld blonde, hun lavede til mig og sendte fra Amerika, med grene der lå på skrå ovenpå (her er tegnet grene i blondemønster i manuskriptet) stjålet af en barnepige på Valby Gasværk

Efter Marie havde vi også søde og pragtfulde piger, Caroline fra Døstrup, Ibine Beck og Kabine, der tog med os, da vi rejste til Nykøbing.

Marie kom kun hjem én gang på besøg fra Amerika, hun havde da sin rare mand med. Det var til min broders konfirmation, da besøgte vi dem i Rejsby.

Da jeg var ca. to år, begyndte mor at give sagnundervisning for sine venners børn. Anna Quedens havde da sin lillesøster Agnete med en gang imellem. Det var om lørdagen, og det var begyndelsen til, at Agnete og jeg var sammen om lørdagen hele vor barndom. Åh de lørdage, de står i en glans for mig; hvor vi dog legede godt, især når det var hos Agnete, for vi skiftedes. Der var nemlig så mange muligheder i sådan en gammel købmandsgård. Der var "lageret", hvor Wind regerede; der kunne vi få prøver til at sy dukketøj af. En gang fik vi nogle flotte brokadesprøver, mit var mørke- og lyseblåt, og jeg tror Agnetes var med rødt i. Deraf syede vi turnyrer, som man brugte det dengang. Vi stoppede dem nu ikke ud, men brugte dem til æbler og pærer, som vi huggede oppe på loftet i et lille træhus, der stod midt på loftet til at gemme frugt

i. Døren var jo låset, men der var en vinduesramme uden ruder i, hvor vi kunne strække en arm ind og hapse.

A propos turnyrer, så var en af de største og flotteste på bagen af fru overlærer Øllgaard, senere blev han rektor ved skolen. Kjolen var mørkeblå, ih, hvor var hun flot. Og så Visse Kjær, datter af fysikus Kjær, hun var så sød og morsom, men hun var ældre end os, og havde altså en rigtig stor og flot tournyre. Det fortælles, at da hun en gang fulgtes med sin broder "Ky" ned ad Storegade i et rigtigt hundevær, bad han om at måtte låne hendes muffe for at varme sine stive fingre. Han fik den, men satte den - uden at hun mærkede det - bag på hendes tournyre, og det har jo nok moret flere ripensere end Ky. Mor var aldrig outreret, hun havde bare en flad vatpude på sit skørt der, hvor ryggen bliver uartig, ligesom dem, der nu - alt for længe! - har været anvendt i kjoler og kåber til at få folk til at se pukkelryggede ud - hæslig mode. Hvad mon Delaroché³ eller Greuze⁴ ville have sagt?

Herredsfoged Gjærns blev boende nogle år i Tårnborgh, efter at vi var flyttet til Tangedgade, men en skønne dag kom deres flyttelæs med Musse på bukken, og de kom til at bo skrån over for os. Musse var omtrent på min alder og hun havde to brødre, Vilhelm og Axel, og de var allesammen rare, syntes jeg, undtagen når deres fætter Constantin Bruhn kom, for så blev de vilde, og en gang ødelagde de Dukke Ellens brune øjne, så hun ikke mere kunne lukke dem op og i, og en gang ville de skyde mig med en stor bøsse. Musse led meget af hovedpine, det gjorde hendes mor også, og da Musse var 16 år, det var da vi var flyttet til Falster, døde hun af hjernebetændelse efter en difteri.

Det var for resten mærkeligt, for lige over for os boede avlsbruger Hans Jensen, altid kaldt "Hans Led" med sin rare kone Marie. Der fik vi mælk fra, for de havde flere køer. Fra sovekammeret kom man ud i køkkenet og derfra i loen og derfra til

Emma Reinsholm til højre og frk. Lottrup til venstre. Fot. i Ribe Kloster, hvor de havde friboliger. Foto ca. 1935. Udlånt af Byhistorisk Arkiv, Ribe.

stalden. Over døren ud til loen var der en hylde, og der stod en blå glassukkerskål med kandis i, og der vankede jo mangan en bid. De havde en lille pige, Ingeborg, min legekammerat sammen med Frederikke Mejer, som boede ved siden af dem, og så en lille dreng Andreas, kaldet "Desse". Han fik difteri og døde. Men mens han lå, var hans mor gået et øjeblik i byen, og gav ham et stykke lakrids at sutte på. Stor blev hendes forskrækkelse, da hun kom hjem og så Musse sidde på sengekanten og de skiftedes til at sutte. Musse blev ikke smittet. Det var for øvrigt en meget slem epidemi med mange dødsfald. Agnetes lille søster Gudrun gik rundt

med skomager Keldstrøms Elna og bad om at måtte se de døde. De lå jo så fint med blomster på. Hun havde hørt, at min lille bror Ove også lå syg - det var nu gigtfeber - derfor kom de en dag og spurgte mor, om Ove ikke snart var død, for så ville de gerne se ham.

Vores have gik jo skråt ned til åen, og der var en stentrappe, meget gammeldags, hvor Marie skyllede vores storvask. Ellers var der lindetræer og lindelysthus. Vi måtte i mange år ikke komme på den nederste havegang. Vores havemand Mikkel Friis sagde, at i åen boede "Rasmus med de røde øjne", og han ville fange én, hvis man kom åen for nær.

Det havde han nu ikke behøvet, for vi var lydige, men man kan jo aldrig være for forsigtig.

En af de store mærkelige ting fra min barndom, som jeg tit tænker på, var Stormfloden, ja Springfloden. Vandet steg og steg - op på Skibbroen og ind i Dr. Vielandts køkken, så de måtte lave mad i spisestuekakkellovnen. Helt op i vores have, langt, langt op, så der bagefter hang hø i træerne, og vores pige hentede saltvand i haven til at bade Ove i, for han havde engelsk syge. På Plantagevejen sad der også græs højt oppe i pilehækken, og der gik ikke tog, for skinnerne var underminerede og Ibbe Balslev måtte kravle hjem langs skinnerne, hun må have været ude at rejse. Vi pigebørn snurrede sja-

ler om hovedet af hensyn til nedblæsende tagsten og begav os ud for at se, om vi kunne stå for stormen. Nogle af os kunne, men jeg så, da Meta Schultz blæse om på Torvet og blev kuret hen ad Torvet næsten til Grydergade. Jeg blander nok i mine tanker flere stormfloder sammen. Der var én, hvor en af vægterne druknede. Vægterne gik jo hver aften ud fra Kirken i 4 retninger, og sang vægterversene hver time, men da der var flod sluttede de med "*Æ vand stiger grove*". Vægterne kunne nok fås til at afbryde sangen og få "*en bette hold snak*", men så fortsatte de, hvor de slap. Den gang var det så naturlig en sag, dette med vægterne, nu virker det så uøgte. Det er ikke sådan at kalde til

Tuxens Privatskole, efter den flyttede til Sct. Laurentiigade. Foto ca. 1918. Udlånt af Byhistorisk Arkiv, Ribe.

live, hvad der er dødt. Lige som med de gamle katolske melodier på vore romantiske salmer.

Der var en skik i Ribe, som jeg ikke har mødt andre steder, at når slagterne Klausen eller Wilckens skulle slagte en fed ko, blev denne først pyntet med strimler af kulørt silkepapir, og så blev den trukket rundt i gaderne, så alle kunne se, hvad det var for et godt kreatur, og trommemanden gik foran og trommede og råbte, at nu kunne vi få det dejlige kød. Trommemanden gik også og råbte om andre ting, og somme tider var det ringekonen. F. eks. *"Rejer hos barber With!"* og *"Mørbrad hos snedker Hornum!"*, *"Pærer hos saddelmager Ehlers"* og lignende.

Der var mange originaler i Ribe dengang, - de var ikke særlig tiltalende.

Der var Karen Fucks, gammel og rynket og med et godt lag snavs i alle rynkerne. Hun kom hver lørdag med en krukke og en kurv. Det var, hvad man nu har i L.A.B.⁵. Krukken var til flydende levninger såsom sødsuppe, øllebrød, kærnemælksuppe. Kurven til de faste som flæsk, kød, brød m.m. Det sagdes, at når hun kom hjem, fordelte hun disse blandede retter i portioner, som stod i hendes seng, og de blev solgt til de fattige for 5 øre stykket. Der blev lavet en vise om hende - den var uhøvisk!

Så var der *"Tunte-Lavest"*, høj, rødmsuset og med en stor krum næse. Han forskrækkede sommetider os børn. Jeg husker, at jeg en gang stod med hænderne på ryggen og kiggede ind ad guldsmed Dyrbyes vinduer - da pludselig én greb om mine hænder. Jeg havde slet ikke bemærket hans kommen og blev forskrækket. Men jeg har aldrig hørt, at han har gjort nogen fortræd.

Ja, så var der skrædder Viborg, som også kom én gang om ugen og fik en 10-øre af far. Den blev omgående omsat i brændevin eller kaffepuncher nede hos Ballin på hjørnet. En dag da han kom, var far ikke kommet hjem endnu, og skrædder Viborg måtte nøjes med en 5-øre, for mor syntes at det var

Haven til overlærer Fraas' bolig i Tangegade, nu Skt. Nikolajgade. Huset rummer i dag Kafé Nikolaj, og haven er åben for besøgende. Forrest sidder Johanne "Tulle" Fraas. Bag hende sidder de to "bispedøtre", hvoraf dog kun den ene var datter af en biskop. Stående bagest Ida Fraas med sønnen Ove. Udlånt af Margot Edelberg, Ribe.

nok til det formål. Men han sagde bare: *"Nå, adjunkten er nok ikke hjemme."* og så tøfled han af. Han var umådelig lille, men alligevel slog han sig halvt ihjel, da han faldt. Rygtet gik, at det var helt ihjel, så da han i lange tider derefter troppede op, sagde Marie: *"Hva', jeg troede De var død?"* *"Nej,"* sagde han, *"ukrudt forgår ikke så let"*.

Skrås overfor os boede Søren Hoe(?) med kone og svigerinde. Han drak så gebommerligt. Jeg tror

han var mere fuld end ædru. Jeg kan aldrig huske at have set ham gå op ad den to- eller tre-trins sten-trappe til hans hus, men kravle. Konen havde kun et øje, det andet havde han nok eksperderet. Der fik man en stor, rigelig pægl piskefløde for 12 øre. Der var nok snarere 1 pægl. Der var ingen karrighed i Ribe.

Til jul sendte f.eks. vores rare købmand Bøggild en rigtig kurv som gave, med appelsiner, figner, dadler og chokolade og en stor pose til hver af os børn. Jeg husker dem så tydeligt, for der var nemlig det, at den ene var med chokolade- og den anden med marcipanfondant. Og så var det så uheldigt, at der på det tidspunkt ikke var nogen af os, der brød sig om marcipan. Chokoladen var til mig, men mor tog "*mir nichts dir nichts*" og blandede dem halvt af hvert, hvad jeg fandt rasende uretfærdigt. Hun kunne have spurgt mig, men hun har måske anet, at svaret ville blive negativt.

Der kom også en dukke til migovre fra Vester Hæsinge. Den var af rigtigt hvidt porcellain med rød mund, blå øjne, kulsort hår også af porcellain og grå kjole, kridhvide porcellainsben med ditto sorte støvler - 25 øre - vær så artig! Mor havde ikke fået købt gave til Ingeborg Hans Led, så tog hun den og gav den til Ingeborg. Jeg var dydig indigneret, skønt jeg jo selv havde en dukke. Mor var forresten så overdreven retfærdig, at det blev uretfærdigt. Far derimod var så bange for dette her, at når den ene får skal den anden også ha', så han gav os uens. Men morbror Ferdinand var snedig. Han besøgte os en gang, og da vi stod nede i haven ved eschsoltziabedet⁶, tog han en 5-øre og en 10-øre op af lommen og sagde, at vi skulle have en hver, men Ove skulle vælge først, og så spurgte han: "*Ove, vil du have den lille 10-øre eller den store 5-øre?*" - det gik til begges tilfredshed.

Ellers var vi ikke vant til at regne med så store størrelser, bortset fra, at sagfører Terkildsen gav os 10 øre fastelavnsmadag når vi piskede op, og selv min egen far gav mig også en gang en 10-øre ved

samme lejlighed med de ord: "*Det er nu ikke bare fordi du pisker os op i dag, men det er fordi du altid er så flink til at stå tidligt op om morgenen.*" Det var nu nemt tjent, for jeg har altid elsket den tidlige morgen.

Min første skolegang var hos mor sammen med Agnete og Elisabeth Faurschou. Mor havde så en lille, ung pige til at passe Ove imens, men det var ikke så godt. En dag var han kravlet op på sofaarmen, og faldt ned på natpotten, så de gik i stykker begge to. Ove kunne dog repareres. Der var en ældgammel læge, jeg tror han hed Berg, der syede hullet i hovedet sammen. Så kom vi til at gå hos frk. Nystrøm. Det foregik hos Quedens's. Der var i forvejen Agnetes ældre søster Anna, Thora Ramsing og vist flere. Jeg husker bedste Thora, fordi hun rakte tunge ad frk. Nystrøm, når hun vendte ryggen til. Frk. Nystrøm husker jeg kun dunkelt, men hun havde en lille hat med en mågevinge på den ene side. Det lagde jeg mærke til den aften, da Agnete og jeg havde været på vej til Aalborg for at besøge Elisabeth Faurschov, der var flyttet derop. Efterhånden blev vi dog trætte og slog af på foretagendet, så vi i stedet ville besøge Agnetes kusine i Kolding, men vi nåede kun til Trøjels Knæ, for der mødte vi altså mågevingen, og vi blev udspurgt om vore planer og beordret hjem. Senere kom vi til at læse med Ulrikke Koch, datter af stiftsprovst Koch, som var gift med mors kusine Anna Balslev. Ulrikke var smilende og venlig, og vi gik sammen med hendes lillebror Laurids, senere dr. theol. Han var jo nok 11 år, men vi læste heller ikke det samme. Han lignede en lille dr. theol. allerede dengang. Vi syntes han var voksen, og vi troede, at han var født voksen, og voksne var noget af det væmmeligste vi vidste. Voksne vil jo tage fra os det bedste vi har, nemlig vor frihed. Det var derfor et stort held, at vi opdagede, at han desuden kunne drille og lave sjov. En dag kom han ind, hvor vi sad og læste, og sagde meget ivrigt: "*Ilderer ligger oppe på loftet!*". Der var nemlig blevet bidt mange af

Kochs høns, og det var det store samtaleemne. Vi fik jo lov at afbryde arbejdet og liste op på loftet. Lause-Drillepind, som var hans nom-du-guerre, listede i forvejen, og formanede os ved fagter til at være musestille - så kom vi åndeløse ind og så halen stikke ud under en stor kiste. Laurids listede hen og snup! tog fat i halen og halede dyret frem. Det var Ulrikkes muffe og krave.

Agnete blev kaldt Agnete-Flæskekind og jeg Tulle-Benrad. Vi gik også en tid i skole hos prokurator Bøggilds. Der gik også deres lille Hedvig (Tulle) og Helga Vielandt. Lærerinderne var Hedvigs store søstre Maja og Kirstine. Maja var blid, Kirstine var sjov og sød. Når hun skældte ud, måtte hun holde bogen op for ansigtet, for at vi ikke skulle se, at hun lo. Jeg husker, at jeg sagde ved en sådan lejlighed: "*Vi kan godt se, at De griner, for Deres kindeben stikker ud*". Jeg tror nok, at jeg var den uartigste af os alle. Jeg kan godt huske, at jeg kom udenfor døren. Det skulle være en skam, men der stod et par stylder, så jeg spildte jo ikke tiden. Jeg var da 7 år, hvad jeg husker deraf, at jeg en dag slog hovedet op mod den jernstang, der holdt deres låge åben, og jeg beherskede mig og græd ikke.

Når jeg havde glemt min skolemad - det kan jo hænde - havde jeg ordre til at gå ind i Bispegården og få mad. Jeg var ikke særlig påpasselig med at huske den mad, for inde i Bispegården hos "*Tix*", dejlige Tix, husbestyrerinden, fik vi det yndigste pålæg på maden, både schweitzerost, rullepølse, oksetunge m.m.

Senere kom vi i skole hos Thora Fritsche, rektors datter, som vist var min første forelskelse. Hun blev forlovet med tandlæge Erik Petersen, søn af distriktslæge Petersen. Når vi ikke rigtig kunne huske årstal eller sådan noget, sagde vi: "*Mon ikke det var tandlægen, der gik forbi?*" Så kiggede hun jo ud, og vi fik tid at kigge i bogen.

Petersens var for resten en sjov familie, navnlig fru. Det fortaltes, at en gang, da de skulle have stort aftenselskab, var Erik og William ved at gøre

hende tosset med at spørge "*Må jeg smage det? Må jeg få det?*" Og så videre. Da vendte hun sig om og udbrød rasende: "*I må s'gu for mig få det hele!*" Men så endte det med, at de slog en handel af. Drengene skulle gå i seng straks, men måtte så først vælge, hvad de allerhelst ville have. Fru Petersen ventede i frygt og bæven på deres beslutning. De gik rundt om bordet og så og så. "*Nu tager de anden!*" tænkte hun, men trak straks derpå et lettelsens suk, da Williams fingre snuppede et stykke rullepølse. Desserten blev sat ind om aftenen ved deres senge, og næste morgen sad Erik, kun iført skjorte og hat på natpotten og spiste lagkage.

Da jeg blev en stor pige på vist 12 år fik jeg fåresyge. Har I prøvet at grine med fåresyge? Jeg stod en dag ved vinduet og kiggede ud på gaden, da kom lægen W. Petersen forbi. Han var ikke vores læge. Han stillede sig op udenfor og lavede alle mulige grimasser for at få mig til at le, det uhyre! Det var umuligt andet, han var så sjov.

Vi havde også så mange "*legepladser*" i løbet af vor barndom. En af dem var selvsagt Slotsbanken. Om vinteren skøjtede vi på Slotsgraven og kælede ned ad Slotsbanken. Eller når sneen var blevet hård nok, rutsjede vi på skøjter ned og fik fart tværs over graven og lidt op ad volden. Fastelavnsmandag hændte det, at der blev slået katten af tønden på isen. Det var en vældig tønne, og det var meget morsommere end i en stue. Så havde vi en leg for to. Den ene lukkede øjnene og den anden førte den blinde først til højre, så til venstre, så til højre o.s.v. og endte i en gyde eller en gård. Så sagde den seende: "*Luk op!*" og så skulle man gætte, hvor man var. Og det var virkelig svært.

Forårets leg var kugler. Alle børn havde en kuglepose, og kuglerne købte man hos drejer Frandsen. Stenkugler til tre for en øre. Kulørte stenkugler til to for en øre og glaskugler med manganfarvede snørkler indeni i forskellig størrelse lige op til 5 øre stykket. Når man så mødte andre børn på ga-

Stiftamtmand Ahnfeldt. Amtmand i Ribe 1892-99. Maleri på Ribe Rådhus.

den blev der spurgt: "Har do kuller? Ve do spill?" Så fandt man et egnet sted for eksempel ved en dørtrappe. Man tog en sten op for enden af trappestenen så der blev et hul, og så gik det løs.

Der var også den dejlige leg at lege pilgrim. Vi fandt en lang kæp med en tveje foroven. Deri satte vi et stort tykt, stykke rugbrød, det måtte gerne være lidt muggent for pilgrimme ta'r det ikke så nøje, og så vandrede vi op til Plantagen. På vejen var der valfartssteder, og før vi kom til et sådant, måtte vi ikke bide af brødet, men så nød vi det også.

Oppe i Plantagen havde vi meget for. Man rullede ned ad Galgebakken, eller man sprang over bækken. Den bæk var så smuk og til tider helt hvid af nogle vandplanter med blomster, der lignede jordbærblomster.

Den bedste leg var nu nok røvere og soldater, hvor vi efterhånden lærte skoven at kende. Hvert smuthul, hvert træ. Gode klatretræer, tætte gemmetræer. Var man røver, og så politiet komme med det hvide armbind, så op i et træ. Havde hun set os, så foer hun efter os op i træet. Men vi langede ud efter en gren i et andet træ, og svang os over som en anden (eller første!) Tarzan og gled ned og videre af sted op i andre træer til der ikke var meget igen af os og tøjet.

Når vi gik hjem havde vi en anden leg. Vi ejede hver en pind, som vi havde snittet mønstre i og navn. Min hed "Pilen". Dem smed vi ud i Bækken, og så gled de mod åen - mod byen. Nu gjaldt det om at bevare sin pil så lange tider som muligt, derfor måtte vi passe på, når bækken løb under en vej, og der var jo flere markveje, der førte over bækken ud til engene. Så tog vi vores pilgrimsstav og rodede derind, og så måtte vi holde øje med, når den kom ud på den anden side vejen, for ellers gik det jo raskt mod åen, og vi måtte jo fange den inden den slap ud i åen og var fortabt.

Om sommeren legede vi også i sivene, eller rettere rørene i Slotsgraven. Det var med at fange hinanden, vi kaldte det "sidst". Rørene var jo meget højere end vi, og det var umuligt at fange hinanden, hvis vi ikke hele tiden løb op ad volden, og derfra kunne se, hvor sivene bevægede sig.

Når der var fødselsdag, blev det somme tider holdt oppe på "Puggårdsminde" bag Højreplantagen. Der var en stor plads, glimrende til at lege i. "To mand frem for en enke" og alle den slags lege. Valgerda Finsens fødselsdag, den 15. oktober tror jeg vist det var, blev holdt hjemme i Amtsgården, og det var godt for da var pærerne modne, og der var mange. Det var også sådan et rart hjem at komme i. Valgerdas mor kaldte jeg tante Birgitte, men vi var jo ikke i familie, men så gode venner.

Næst mit eget hjem var jo Bispegården siden min fødsel som et andet hjem. Om søndagen var vi der jo altid, og der er en historie om, at den ældste

søn Karl en gang efter frokost kom ud til mor i haven og sagde: *"Hør Ida, I sulter jo jeres barn. Nu har hun spist to bøffer med spejlæg, og hun siger, at hun er ikke mæt endnu."* Vi fik nu altid sådan en dejlig mad dernede, og var jo ret spartansk vant hjemmefra, så jeg kan godt huske, at det voldte mig nogen bekymring, for onkel Karl og tante Marie var jo det rareste jeg vidste. Men - kunne man komme i Himlen, når man spiste pålæg på franskbrød? Hjemme var det sådan ved bordet, at Ove blev passet af mor og jeg af far. Når vi fik noget vi ikke kunne lide, fik vi ikke så kæmpestor en tallerkenfuld som ellers, men far holdt skrap på, at der skulle spises op. *"Hellere revne end levne"* sagde han. Men mor stillede ubemærket (ikke af mig!) Oves levninger hen på buffeten ved maskinen (te-maskinen?). Jeg mindes ikke, at jeg sladrede eller beklagede mig derover. Ove sladrede heller aldrig om mig, når jeg røg (siv, der drev ind ved højvandede). Jeg satte nærmest en ære i at risikere at revne. Det skete dog ikke. Derimod plejede de tykke gule ærter at revne på kryds og tværs inden jeg fik dem ned.

En gang kom Ove og beklagede sig over, at han havde brækket en negl. *"Hvordan er du kommet til det,"* spurgte mor? Hertil svarede han klynkende: *"Jeg har pillet i barnet!"* Barnet var en aflang pølle til sofaen i barnekammeret, betrukket med brunt voksdug, der skallede af ælde. (Far fik den af gamle onkel Skrike til at sove på, da han blev student). Vi plejede at bruge pøllen til barn, når vi legede, hvad vi den gang kaldte *"familieleg"*. Nu har Lenart sofaen (anm: Den er senere kasseret).

Når vi sad ved middagsbordet, og Nulle Fahrner gik forbi, plejede hun at sætte hovedet på ruden og far sagde: *"Ja, Nulle, i dag er det sødsuppe"*, eller hvad det nu kunne være.

Mens vi gik i skole hos Thora Fritsche, fandt vi på en leg. Vi prøvede at opøve os til lommetyve, og jeg tror vi blev dygtige, for skønt vi jo var belavede, da det var alles krig mod alle, kunne vi godt

i en håndarbejdstime finde hele sin lommers indhold henne i vindueskarmen. Senere forsøgte vi også med godt resultat med folk på gaden, og tyvegodsset blev så anbragt i konditor Backhaus' sofa.

Da jeg var ca. 12 år, mulig kun 11, sluttede en del forældre sig sammen og startede en skole ude i Giørtz's villa, nu (kunst)museum. Jeg tror at der var tre klasseværelser. Et stort med hvide fliser, jeg tror fra gulv til loft. Det var mod gaden. Først fik vi en frk. Iversen. Jeg tror nok, at hun var både rar og dygtig. Men vi var rædsomme og kritiserede alt, bl.a. at hun afskaffede Fadervor om morgenen og bad selvlavede bønner. Hun havde vist haft en skole i England. Jeg tror nok, at vi ødelagde hendes nerver. Så fik vi en frk. Schwabe. Jeg må sige det samme, hun var sikkert rar, men hvor kan pigebørn være onde. Jeg *"hadede"* hende - ved ikke en gang hvorfor. Måske fordi hun engang kyssede mig på kinden - vi brugte ikke at kysse i Ribe, men det kunne hun jo da ikke vide. Da jeg blev voksen og skulle på kursus sagde jeg til far: *"Men du lover, at jeg aldrig skal blive lærerinde?"* (Jeg var faktisk bange for nemesis). *"Ikke mod din vilje!"* sagde far, kloge far.

Jeg blev det. Og det morede mig umådeligt, jeg kan vist sige, at jeg glædede mig til hver time. I frk. Schwabes skole havde vi en meget mærkelig lærerinde til engelsk. Det var frk. Reinsholm. Kort hår, lang pibe og mandeagtig kjole. Dygtig, morsom, kultiveret, brillant. Hun forstod børn. Bl.a. fortalte hun, hvor uartig hun selv havde været, da hun var barn: Hun havde en veninde der støbte kuglerne, og så skød Emma Reinsholm dem ud omgående. En dag sagde veninden: *"Tør du spøt i Marie Poulsens hat?"* *"Ptøj!"* så var det gjort. Næste dag indtrådte i klassen Marie Poulsens mor: *"God dag frøken, ja, det var nu egentlig ikke Dem jeg ville tale med, men det er den lille Emma. Hvor er den lille Emma? Nå, der er lille Emma. Hør, lille Emma, det ha'de a aller trovt om dæ, te do vild"*

vær så'en mo' mi Marie. Men skønt mi' Marie er a' simpel familje, så ska' hun dog et' vær' skrum-pelskrrud!" Hos Emma var vi stille og lærte noget.

Frk. Schwabe boede på skolen øverst oppe. En gang fandt vi på for at drille hende, at gå hen og ringe på gadedøren og så stikke af. Da vi kunne regne ud, at hun var oppe igen, ringede vi påny og rendte over i Gjerns port. Men vi havde gjort regning uden vært, for hun stod inde i den mørke stue med flisevæggene og så os, da vi rendte over gaden. Der blev jo klaget, i hvert fald til min far, som pålagde mig straks at gå over og bede om forladelse, hvad jeg også gjorde, men på min egen søde måde: *"Jeg skulle hilse fra far og sige "Om forladelse!"* Jeg mindes ikke, at der blev tværet i det.

Vi opfandt mange måder til at snyde i skolen. Agnete var den bedste og modigste opfinder, ja genial. Vi havde et sprog. Et slags finger- og ansigts-sprog. Den, som sad på første række, havde et spejl i sit pennallæg, og så kunne den bagved sige alle svære ord, tal og navne, så det kunne læses i spejlet. Agnete skar også hul i bindet på sit atlas og rev indmaden løs, så den kunne skubbes, så man gennem hullet kunne læse byers og floders navne med lukket atlas. Der var et knusende sammenhold. De kunne aldrig finde ud af, hvem der var synderen i de særlige tilfælde. Så fandt Svabegassen (kæle-navnet) på, at vi alle skulle sidde efter til hun fik svar, men vi smuglede bøger ind og læste lektier, så vi spildte ingen tid og Gassen fik intet svar.

Jeg spillede i lang tid med min elskede Ibbe (Balslev), men kunne ikke lide at øve mig, ellers var jeg nok blevet flink, for øret og fingrene fejlede ikke noget. Men min kære, kære Ibbes tårer kunne ikke få bugt med min dovenskab og friheds-trang.

Jeg spillede også en tid med Ulrikke, men det gik ikke et hår bedre. Jeg spillede om fredagen, og jeg havde den fornemmelse, at der var mindst tre fredage i ugen. En dag havde så mor bedt mig gå et ærinde når jeg kom fra spil, og da jeg ikke gad

slæbe på de tunge nodebøger frem og tilbage, lagde jeg dem midlertidigt under trappen op til loftet, - hos Kochs altså. Jeg glemte dem imidlertid, og savnede dem først næste fredag lidt før jeg skulle til spil. Det var en ækel tur, og de lå jo ikke mere under trappen. Så var det slut med den musik.

Da vi gik ud af skolen som 14-årige, syntes forældrene, at vi kunne for lidt, og vi fik så privatundervisning hos en køn, ung pige. For at få mod, da vi jo aldrig gad forberede os, eller for at trøste os over vor fiasko, blev vi budne på drikkegilde på et af pigernes værelser. Hendes far havde et hotel. Hun samlede de afbenede vinglas i sin benende. De var store og grønne. Så hentede hun en tom ølflaske og fyldte den med cognac fra en tønne nede i kælderen, og så stak vi dem ud. Sært, at det gik godt.

Det varede dog ikke længe, så skulle jeg konfirmeres. Jeg gik til præst hos provsten, og han var sandelig ingen børnekender. Det var en væmmelig tid. Jeg var den eneste fra min skole, de andre var vist fra *"Borreskolen"*, de drillede mig, Kom kugler ned på min ryg, når jeg var *"oppe"*, og kaldte mig *"Den fine frøken Fraas"*. Da det nærmede sig med konfirmationen, sagde far: *"Se, nu må du selv bestemme, om du vil konfirmeres, for det behøves slet ikke, hvis du helst er fri."* Jeg tror nok, at jeg var for umoden til at foretage det valg. Senere var der en tid, hvor jeg var så langt ude i tvivl og vantro, og da trøstede jeg mig med, at jeg da var blevet konfirmeret, for *"ellers var jeg måske aldrig blevet det."* Det var en meget smuk fest, hvor jeg i hvert fald var højtideligt til mode. Far holdt en køn tale, og onkel Karl, (som havde døbt mig den 4. oktober 1877 kl. 3 om natten fordi mor troede jeg var ved at dø. Men dr. Vielandt, som var fadder, sagde, at jeg bare sov fast af lutter sundhed) holdt også sådan en rar tale. Men Svabegassen var med, og det ærgrede mig. Det var Palmesøndag den 10. april, og efter sommerferien, det vil sige den 6. september blev jeg sendt til Estvadgård.

Estvadgård

Farvel alle mine glade dage, farvel venner og veninder, farvel min søde mor og min nærmest tilbedte far. Det blev et langt år, fuldt af arbejde og streghed og mangel på forståelse og kærlighed, som jo netop sådan en trodsig, uartig og livssprudlende 15-årig trænger til.

Der var jo nok et par fætre på min alder, og en lidt yngre, som var den rareste, men de var jo i skole inde i Skive, og når de kom hjem, læste de lektier. Tante Charlotte, født Lang, var et af de dygtigste mennesker, jeg har mødt, og så retscaffen. Jeg tror, at fordi far betalte godt for mig, så ville hun også med alle til rådighed stående midler få noget ud af mig; - jeg har også haft gavn af det, jeg lærte, navnlig i krigens år. Men det var en hård skole, og da jeg var hjemme i julen, - jeg fik det først at vide i sidste øjeblik, at jeg måtte rejse, for jeg måtte ikke gå og glæde mig, da sagde jeg til far og mor: "*Er jeg virkelig Jeres rigtige barn, siden I vil sende mig derop igen, hvor jeg bli'r ond, eller er jeg en, I har fundet på gaden?*" Far sagde: "*Når det er en aftale med et år, så må det være et år. Man bryder ikke sit ord*".

Der var to gange i det år, hvor jeg gjorde noget til tilfredshed. Da fik jeg den belønning, at jeg måtte gå i haven og luge en hel dejlig solskinsdag, - hvor jeg dog nød det.

Og en dag fik jeg lov at plukke jordbær. Det nød jeg også, men da de så skulle spises, blev der sagt: "*Ja, Johanne har vist fået nok, da hun plukkede*". Jeg havde nu ikke smagt dem, for det gjorde jeg ikke derhjemme. De troede mig aldrig, og det pinte mig, for far troede mig altid, og mor også.

Jeg var der 14 dage over et år, for da kom godsejer Neergård med sine to sønner for at jage, og så var der jo travlt. Nu var det sådan, at Charles Neergårds søster Anette Thalbitzer fra Turebyholm var en af mors og hendes søstres bedste veninder, og da han hørte, at jeg var datter af Ida, var han så sød og venlig imod mig, kaldte mig ind i daglig-

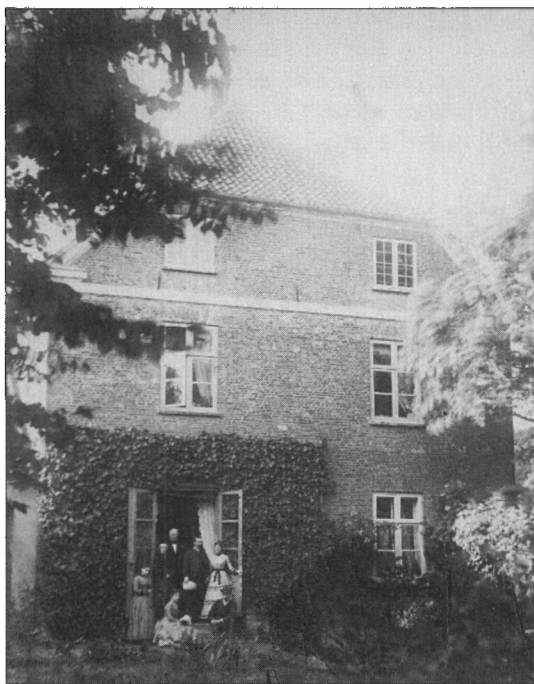
stuen, hvor jeg ellers kun kom for at gøre rent eller øve mig, og sad og spillede for mig, fantaserede over smukke temaer, og bl. a. husker jeg at vi talte om, hvilken melodi der var kønnest på "*I sne står urt og busk i skjul*".

Lyspunkter var der nu. En gang var vi ved Flyndersø og Mørksø og flere gange var vi på Nørkjær hos proprietær Korsgaards. De var så rare og venlige, og der var flere døtre omtrent på min alder, men den sødeste var mindre, det var den lille Charlotte, som senere blev gift med min yngste fætter Frands Gotfred.

Så var der mine spilletimer i Skive, hvor jeg havde en meget dygtig lærerinde, og der var jo intet jeg hellere ville end øve mig. Timerne foregik hos en veninde af mor, Ingeborg Munksgård, født Vestesen. Hun var et så yndigt og harmonisk menneske og vidste ikke, hvor godt hun skulle gøre det for mig. Der tilbragte jeg også min fødselsdag og lå i haven i en hængekøje og spiste de største og guleste og aromatiskeste blomster, der nogen sinde har siddet på et blommetræ. Sagfører Munksgård var også altid så vældig rar. Nå, året fik en ende, og jeg kom hjem.

Der er to veninder, som jeg endnu ikke har omtalt, for det var ikke skolekammerater. Den ene er Sofie Obbekjer, hvis far var jernstøber. Det var sådan et hyggeligt hjem at komme i. Der var flere døtre, de var alle både dygtige, rare og fornøjelige. Og fru Obbekjer, åh, hvor tydeligt jeg ser hende for mig ved vinduet - ved gadespejlet - altid med håndarbejde. Døtrene var alle så flinke med deres hænder. Anna, Marie, Bisse og så den eneste søn, Hans, som nu er jernstøber. Han gik i skoleklasse med Ove sammen med Magge Berg, Carl Groth, Frands Clausen m.m.fl. De kom til Oves fødselsdag, og Carl Groth var den flinkeste - han havde pomade i håret.

I den skole, der er i museet, havde vi til håndarbejde en frk. Fanny Tuxen, som vi heller ikke kunne lide. Muligvis fordi hun ikke var magen til Kri-

Bispegården i Korsbrødregade, Ribe. Set fra havesiden. I have-døren biskop Balslev med familie. C. F. Balslev var biskop i Ribe 1867-95. Udlånt af Byhistorisk Arkiv, Ribe.

stine Bendtsen - senere fru Rosenstand - thi hende elskede vi, i hvert fald jeg, højt, og hun var både fars og mors meget, meget kære ven. Piger havde det den gang med kun at benytte yderpolerne: Elske eller hade. Stakkels Fanny, vi kaldte hende "Fanden", og jeg kan ikke huske en eneste smule utiltalende ved hende, men nu var det vedtaget og så skulle hun drilles. Jeg havde en gul syæske med sorte snirkler. Den fyldte jeg mine hvide mus i, og så midt i timen blev der åbnet for gnaverburet, og de foer ud og rundt i klassen. Vi lod som om vi prøvede at fange dem, men vi jagede dem i stedet så de blev helt tossede, og frk. Fanny var bange for mus. Nu var de meget tamme, og da vi ikke gad længere, tog jeg dem igen og puttede dem i lom-

men. Hun sladrede ikke en gang, så vi burde jo have estimeret hende, men se, om vi gjorde!

Foran mig sad Helga Vilandt med sin lille strut-tende rottehale - den dypede jeg i mit blækhus, og da hun så drejede sig for at se, hvad jeg lavede, sprøjtede der blæk til alle sider op ad væggen, men den var jo heldigvis af porcellain.

Ved den tid omtrent begyndte vi at "Sværme" for drenge. Sofie og jeg havde vist begge sværmet for én, der boede på hjørnet af Puggårdsgade i et pensionat. Vore sværmerier, i hvert fald mine, var, og fortsatte i en årrække med at være meget kold-blodige. Vi byttede, hvis det passede os. Så da vi kom hjem fra sommerferierejse, var Sofie på Banegården: "Der er kommet en ny dreng, han hedder Aksel Møller og bor hos ritmester Fahrner. Ham vil jeg sværme for", og som sagt så gjort. Vi mødtes efter skoletid en gang i mellem og fulgtes ad - mere var der ikke. Men stakkels han blev opdaget og måtte til straf bede Fadervor, jeg tror det var 10 gange og på tysk.

Når vi var ude at køre med vore dukkevogne og mødte sværmerierne, trillede vi dukkevognene ned i grøften og spadserede fint som voksne. Fru Øllgaard sladrede for resten til mor, og mistede derved min tilbedelse og beundring.

Oven over os i Tangegade boede to dejlige gamle bispedøtre, frk. Lorentzen og frk. Møller, kaldet Long og Thea. Vi elskede dem, og ville forfærdelig gerne op til dem. I julen var vi der altid til julegilde, og da var også kordegn Horsbølls to døtre Katrine og Elise med, og så spillede vi kort om pebernødder, og det er mit livs store ærgrelse, at jeg har glemt at spille "kæltring" og "korete-margrete".

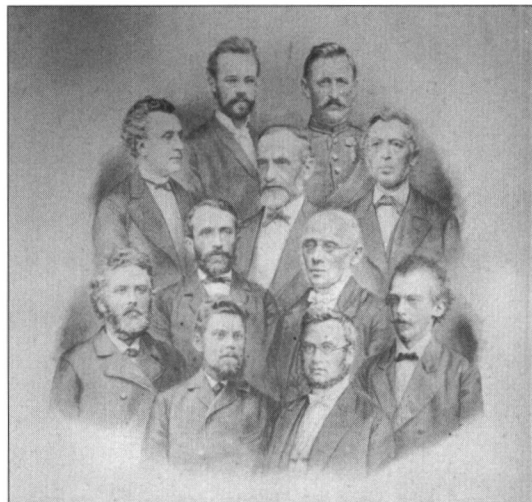
Ove og jeg fik lov at vælge hver et billede fra deres væg, som vores navn blev skrevet bag på, og som vi skulle arve. Ove var mere udviklet end jeg og valgte et broderi i en smuk gammel guldramme, og det havde Long selv syet. Jeg valgte et litografi af to forældreløse piger som beder aftenbøn - det hænger stadig over min seng.

Et af de sidste år vi var i Ribe, kom der en ny stiftamtmand, Ahnfeldt. Han var flot med vikset og langt strittende overskæg. Hun var smuk, yndefuld frodig og med et yndigt smil. Jeg husker, at jeg en gang mødte hende på Stationsvejen og fik det venlige nik og det søde smil, det tænker jeg af og til på, og bliver varm om hjertet.

Det må have været mærkeligt for dem med deres storstadsvaner at komme til sådan en lille afkrog, hvor livet var så ligetil og formløst, men de passede sig hurtigt ind. Det var for resten morsomt at høre om deres første store selskab. Indbydelserne kom med Mads, han var vist deres tjener. Ja, jeg har det jo kun på anden hånd, for jeg var jo bare barnet, men jeg hørte det fra mange sider: Hvordan gæsterne først blev lukket ind i nogle stuer, hvor der i krogene brændte "natlamper". Der gik de så og fandt hinanden i halvmørket. Så kom de ind i den store stue, hvor stiftamtmanden kom hver enkelt i møde med dansetrin, tre til den ene side, tre til den anden. Så langt om længe, da de var ulvesultne, blev døren smækket op til spisestuen, der var strålende oplyst med et fint pyntet bord, fuldt af mange små, fikse retter, - men der var ingen stole om bordet, og tallerkener måtte man selv tage! Stående sexa⁸ var dengang ukendt i Ribe. Og det er vel for resten aldrig rigtig lykkedes os, madglade danskere at balancere med tallerkener, kopper, glas og spisebestik. Det bliver ikke ret megen mad, man får i sig. Og gæsterne her endte jo også hver især, da de kom hjem, i deres respektive spisekamre, og der gik rygter om, hvor mange rundtenommer fedtemad der blev spist hos fysikus Kjærs, og for øvrigt hos flere. Jeg tror dog nok Ahnfeldts hurtigt vænnede sig til de ripensiske ædegilder.

Ja, så var'ed jo, at Ribe Domkirke skulle ødelægges [ordet er overstreget] "restaureres". (Puh, hvor ser det ud med det lille grå hus oppe i koret)⁹. I den anledning kom bl.a. onkel Ludvig Fenger som stadsarkitekt derover, og ligeledes i den anledning var der middag hos Stiftamtmanden.

Tænk, at denne restaurering kom til at svinge min livsbane. Onkel Ludvig boede jo selvsagt hos os, og det var vel derfor at far, som dengang kun var "overlærer" (svarende til lektor nu, og han var den gang endnu ikke Ridder af Dbge.) blev bedt med til denne exclusive middag. Det var en herremiddag; og så ville skæbnen at da far kom med sin bordcompagnon sidst i rækken selvfølgelig, var der ikke to pladser ved siden af hinanden, så de måtte skilles og kom på hver sin langside, og far kom til at sidde ved daværende kontorchef (eller var det mon departementschef? Vi var jo ikke meget med i rangforordningen i Ribe) Asmussen og vistnok ditto Stehmann på den anden side. I hvert fald blev han bearbejdet af begge d'herrer fordi han ikke havde søgt rektorembetet i Nykøbing Falster, og nu var fristen udløbet. Far var for øvrigt også blevet puffet til af sine gode venner blandt rektorerne, f. eks. Gemsøe, men han var bange for

Ribe Kathedralskoles lærerpersonale 1882. 1. Adjunkt Engel. 2. Ritmester Fahrner. 3. Postmester Wolff. 4. Rektor Krarup. 5. Adjunkt Trugaard. 6. Adjunkt Fraas. 7. Overlærer Riis. 8. Adjunkt Spang. 9. Adjunkt Amorsen. 10. Overlærer Kinch. 11. Adjunkt Øllgaard. Originalfoto på Ribe Kathedralskole. Udlånt af Byhistorisk Arkiv, Ribe

ikke at kunne gøre fyldest. Nu sagde han til d'her-
rer kontorchefer, at der jo var en overlærer Selchau
i Nykøbing som var lige så nær til embedet som
han, men de svarede, at han fik det i hvert fald ik-
ke. Det var for tiden en ret svær post (og det var ik-
ke løgn), og de blev nødt til at tage en rektor, rime-
ligvis Iversen fra Frederiksberg, men hvis far ville
tænke nærmere over det til mandag - det var lørdag
- ville de straks telegrafere over, at hvis det ikke
var ordnet, måtte det ikke gives bort før de kom
hjem! - - Uh, hvor far tænkte og talte på knapper-
ne og spæde i edderkopper. Mor spurgte onkel
Carl om søndagen og tillagde: *"Så kommer vi jo
bort fra alle Jer her, som vi holder så meget af"*.
Men onkel Carl svarede *"Man må aldrig regne
med mennesker, der kan ske så meget"*.

Noter:

1. Død 15. januar 1872.
2. 25 1/4 år gammel.
3. Hippolyte Delaroche, født i Paris 17. juli 1717. Død sst. 4. november 1859. Historiemaler. (Bl.a. "Guizot" 1839 på Glyptoteket).
4. Jean Baptiste Greutze, født 21. august 1725 i Tournus ved Macon, død 21. marts 1805 i Paris. Fransk maler. (Bl.a. 2 brystbilleder af pigebørn fra 1766 i Moltkes Galleri i København). Salmonsens, 1920.
5. "Landssammenslutningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse" var en organisation, der systematiserede spildindsamlingen fra midt i 1930'erne og krigen igennem.
6. Guldvalmue
7. Borgerskolen
8. Sexa, svensk, let souper, oprindeligt ved 18-tiden, klokken seks.
9. Ciboriumalteret, som atter er taget bort.